

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci **žalobce: D. U.,** zastoupeného JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Žitná 45, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3,** o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 10 Az 142/2003 – 44 ze dne 11. 11. 2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) nadepsaný rozsudek Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného č. j. OAM-11190/VL-16-K04-2001 ze dne 21. 2. 2003. Tímto správním rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (azylový zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „azylový zákon“ nebo „ZA“) a bylo vysloveno, že se na něj nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 ZA. Soud po přezkoumání uvedeného správního rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů dospěl k závěru, že žaloba důvodná není. Soud považoval za rozhodující, že správní orgán se v projednávané věci zabýval tvrzením stěžovatele, že byl diskriminován z důvodů národnostní, resp. jazykové bariéry. Správní orgán přitom podle soudu správně konfrontoval konkrétní tvrzení stěžovatele s objektivním

hodnocením situace v zemi v době, kdy stěžovatel podal žádost o azyl. Soud uvedl, že subjektivní a objektivní nazírání situace v zemi původu je odlišné, a to v důsledku konkrétních skutečností, na základě nichž si stěžovatel vytváří svůj subjektivní pohled. Soud z konkrétních událostí popsaných stěžovatelem dospěl ke shodnému závěru jako žalovaný, a sice, že ani konkrétní skutečnosti tvrzené stěžovatelem nelze považovat (zejména z hlediska jejich intenzity a způsobu provedení) za pronásledování stěžovatele, resp. za důvod obav stěžovatele z pronásledování z důvodů rasových, náboženských či politických ve smyslu zákonné definice tohoto pojmu. Odůvodnění správního rozhodnutí shledal soud v tomto směru za dostatečně obsáhlé a přesvědčivé. Jako nedůvodnou shledal soud rovněž námitku stěžovatele, že má obavu z trestního stíhání v případě návratu do vlasti z důvodu opuštění jejího území. Ze spisového materiálu podle soudu vyplývá, že stěžovatel vycestoval z Moldavska legálně přes cestovní kancelář; vláda cestování v rámci země neomezuje a občané mají v zásadě možnost vycestovat ven ze země a vrátit se zpět. Podle soudu má být všeobecně akceptováno, že značný počet občanů pracuje v cizí zemi, aniž by v takové zemi pracovali legálně. Jako irelevantní z hlediska případu pak bylo shledáno tvrzení o soužití stěžovatele s českou občankou ve společné domácnosti a o tom, že se na území České republiky nedopustil žádného protiprávního jednání. Městský soud v Praze tedy v souladu s § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V podané kasační stížnosti stěžovatel zopakoval, že se v Moldavské republice necítí bezpečně, protože je vystaven drobnému diskriminačnímu jednání ze strany jak státních, tak soukromých subjektů. Na základě tohoto často skrytého jednání se domnívá, že území Moldavské republiky není pro něj bezpečnou zemí. Konkrétně má stěžovatel obavu, že když se vrátí do vlasti, budou potlačována jeho práva a svobody a bude stíhán za „zradu své země“. Poukazuje na to, že v zemi je u moci komunistická strana a rovněž na svou známost s českou státní občankou. Svatbě s ní brání její rodiče, protože stěžovatel nemá jistotu pobytu v České republice. Ze stejného důvodu měli rodiče přinutit jeho snoubenku k umělému přerušení těhotenství. Opakuje, že se po celou dobu svého pobytu na území České republiky nedopustil žádného protiprávního jednání a žije podle norem platných v ČR. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl Nejvyššímu správnímu soudu, aby kasační stížností napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Zároveň požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že návrh na zahájení řízení o udělení azylu byl stěžovatelem podán dne 16. 11. 2001 a pohovor k žádosti o udělení azylu na území České republiky byl se stěžovatelem proveden dne 29. 10. 2002 v p. s. v K. n. O. Pohovor byl veden v ruském jazyce za přítomnosti tlumočníka. V návrhu na zahájení řízení stěžovatel za důvod žádosti o azyl označil národnostní důvody, nemožnost získat zaměstnání kvůli tomu, že mluví rusky, a skutečnost, že vláda je komunistická, s čímž vším stěžovatel nesouhlasí. Uvedené skutečnosti stěžovatel dále rozvedl v rámci pohovoru. Moldavsko opustil v srpnu 2001, hledal totiž zemi, kde jej nebudou pronásledovat kvůli národnosti, protože je Rus a moldavský jazyk nezná. Celková situace v Moldavsku podle něj podporuje diskriminaci ruskojazyčného obyvatelstva, cílem má být vyštvání všech takových obyvatel do Ruska. Od toho se má odvíjet podle stěžovatele diskriminace jeho osoby. Rusky mluvící obyvatelé jsou ve veřejné dopravě nebo v obchodních zařízeních ignorováni, pokud nemluví moldavsky; zboží je jim sice prodáno, ale vztah je zcela přezíravý. Ústrkům měl být vystaven i u lékaře. Na straně druhé, ačkoli je v Moldavsku vysoká kriminalita a lidé jsou často obtěžováni, jemu se to doposud nestalo. Zaměstnání ztratil poté, co se změnilo vedení zaměstnavatele, které mluvilo moldavsky, což on neuměl. Novou práci si sice hledal, ale všude požadovali znalost

státního jazyka, i na úřadu práce mu mělo být řečeno, že bez znalosti jazyka práci nenajde. Nekvalifikovanou práci mohl získat a také získal. On však hledal práci ve svém oboru. Na ústrky si nestěžoval, protože by to nemělo smysl; v Moldávii jsou velice silné rodové svazky, takže i kdyby si stěžoval, bude vyslechnut, avšak žádné opatření přijato nebude. Poukázal rovněž na své napadení ze strany tří moldavských mladíků, kteří mu vyčítali, že neumí moldavsky. Prvotním důvodem však byla bunda, kterou měl a která se jim líbila. Na policii se neobrátil, neboť by to nemělo smysl, jelikož v takových případech je většinou pouze zahájeno vyšetřování, které pak není uzavřeno. Se státními orgány problémy neměl. Pro případ návratu zpět by se obával o svou budoucnost, zvláště pokud by se údaje, které uvedl ve správním řízení, dostaly k státním orgánům. Jak uvedl, bojí se situace, „která tam teď je a kterou nezná“.

Podle § 12 ZA se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Podle § 2 odst. 5 ZA se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Nejvyšší správní soud je při přezkumu kasační stížnosti napadeného rozhodnutí krajského soudu vázán rozsahem a důvody konkrétní kasační stížnosti (s výjimkami, jež vyplývají z § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.). To odpovídá dispoziční zásadě, kterou je řízení o kasační stížnosti ve správním soudnictví ovládáno. V daném případě stěžovatel rozsah a důvody napadení rozsudku Městského soudu v Praze v kasační stížnosti explicitně nevymezil; Nejvyšší správní soud, vycházejíce ze skutečného obsahu kasační stížnosti, zjistil, že stěžovatel napadá rozsudek Městského soudu v Praze v celém rozsahu. Vzhledem k tomu, že stěžovatel i v kasační stížnosti dovozuje, že má nárok na azyl z důvodu diskriminačního jednání v zemi původu, z důvodu soužití s českou družkou a pro svou bezúhonnost po dobu pobytu na území České republiky, tedy pro skutečnosti, jež byly správním orgánem v průběhu správního řízení zjištěny a jež byly podkladem pro jeho rozhodnutí, pak je zřejmé, že stěžovatel nedovozuje v úvahu přicházející důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., nýbrž důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze strany tohoto uplatněného důvodu, avšak shledal, že kasační stížnost není ani z tohoto pohledu důvodná.

Stěžovatel ve správním i soudním řízení tvrdí, že byl v zemi svého původu v majoritní moldavské společnosti jakožto Rus, resp. rusky mluvící osoba, vystaven ústrkům z důvodů národnostních, resp. jazykových. Toto tvrzení je jistě v kontextu azylového řízení závažné, a proto správní orgán musí v dostatečné míře verifikovat takové tvrzení a zjistit bližší okolnosti takového závadného jednání. Aby bylo možno udělit azyl podle § 12 ZA, musí být zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo že tento cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má. Vzhledem k tomu, že stěžovatel v průběhu správního řízení

vůbec netvrdil, že by uplatňoval politická práva a svobody, je možno ustanovení § 12 písm. a) ZA pominout. V úvahu tedy přichází aplikace ust. § 12 písm. b) ZA. Úkolem správního orgánu bylo v daném případě ověřit, zda situace, které byl stěžovatel v zemi původu vystaven, může zakládat jeho důvodnou obavu z pronásledování z důvodu národnosti. Z hlediska aplikace § 12 ZA je pak klíčové ustanovení § 2 odst. 5 ZA, které vymezuje pojem pronásledování. Mechanismus aplikace § 12 písm. b) ZA je tedy takový, že správní orgán musí nejprve posoudit, zda jednání, jemuž je účastník řízení vystaven, zakládá pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 ZA, a v případě kladného závěru vyhodnotit, zda pronásledování, jehož se stěžovatel obává, se uskutečňuje z národnostních důvodů. Diskriminační jednání soukromých osob přitom může být považováno za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 ZA, avšak pouze tehdy, jestliže je toto jednání podporováno či trpěno státními orgány v zemi původu, popř. pokud tyto státní orgány nejsou schopny poskytnout cizinci před takovým jednáním odpovídající ochranu.

Aplikujíce uvedený mechanismus právního posouzení možnosti udělit azyl podle § 12 písm. b) ZA na skutkové okolnosti případu stěžovatele, jež byly zjištěny ve správním řízení a které nebyly stěžovatelem v kasační stížnosti zpochybněny či modifikovány, dospěl Nejvyšší správní soud k následujícím závěrům. Stěžovatel v průběhu správního řízení vůbec netvrdil (a taková skutečnost nevyšla najevo ani z jiných podkladů získaných ve správním řízení), že by byl vystaven diskriminaci ze strany státních orgánů či jiných složek státu. Stěžovatel byl, podle svých slov, vystaven negativnímu jednání ze strany majoritní, moldavsky mluvící společnosti, jež se projevovalo drobnými ústrky, přezíráním, liknavým přístupem u lékaře, ztrátou zaměstnání a jež mělo vyvrcholit napadením ze strany moldavských mladíků. Aby takové jednání mohlo být potenciálně považováno za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 ZA, muselo by se uskutečňovat z vůle, za podpory či za vědomého strpění státu, popř. v situaci, kdy se není možné domoci ochrany před takovým jednáním u státu. Tato skutečnost však ve správním řízení zjištěna nebyla. Z podkladů, jež jsou obsaženy ve správním spise a jež zahrnují i výpovědi samotného stěžovatele, nelze dovodit, že by Moldavská republika diskriminační jednání vůči stěžovateli samotnému, resp. proti rusky hovořícím osobám obecně aktivně podporovala. Naopak, podle zpráv o situaci v Moldavsku, jež jsou součástí spisu, byla ruština vyhlášena jazykem pro mezietnickou komunikaci a všem úředníkům je uložena znalost jak moldavštiny, tak ruštiny. Stěžovatel navíc potvrdil, že se kvůli diskriminačnímu jednání soukromých osob, kterému měl být vystaven, neobrátil se žádostí o pomoc ani na policii, ani na žádnou jinou instituci. V takovém případě se však stěžovatel ani nepokusil využít jakéhokoliv prostředku ochrany, který mu právní řád jeho země dává nebo který byl v jeho zemi jinak k dispozici. Teprve v situaci, kdy by stěžovatel žádal o pomoc policii či jiný odpovídající státní orgán a poskytnutí této pomoci mu bylo odmítnuto, resp. pokud by se pokus o poskytnutí pomoci v jeho případě ukázal být pouze formální nebo neúspěšný, a stěžovatel by se žádostí o ochranu před diskriminací neuspěl ani u nadřízených či jiných orgánů a institucí, byl by správný závěr o tom, že se v daném případě jedná o pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 ZA. Protože však stěžovatel, jak sám potvrdil, nevyužil jakéhokoliv prostředku ochrany před negativním jednáním soukromých osob, který mu právní řád jeho země poskytuje, nelze dospět k závěru, že by státní orgány země původu jednání soukromých osob trpěly či nebyly schopny proti němu poskytnout účinnou ochranu. Není-li ve správním řízení zjištěno pronásledování cizince ve smyslu § 2 odst. 5 ZA, není splněna podmínka aplikace § 12 písm. b) ZA; nerozhodné poté je, z jakého důvodu k závadnému chování soukromých osob, které však není pronásledováním ve smyslu zákona o azylu, dochází.

Nejvyšší správní soud se pak v plném rozsahu ztotožňuje se závěry žalovaného i Městského soudu v Praze o irelevantnosti dalších tvrzení stěžovatel z pohledu azylového práva; skutečnost, že stěžovatel žije v České republice s družkou, se kterou se chce oženit, a že v České republice neporušuje zákony, není bez dalšího důvodem pro udělení azylu podle § 12 a § 13 ZA. Jestliže žalovaný po zjištění osobních poměrů stěžovatele neshledal důvod pro udělení azylu z humanitárních důvodů podle § 14 ZA, pak se jedná o závěr, který je učiněn v zákonem připuštěné správní úvaze, jejíž meze nebyly překročeny, a který není nelogický nebo v rozporu se shromážděnými podklady; možnost správního uvážení tak nebyla v daném případě zneužita. Po tomto zjištění však musí přezkum správního rozhodnutí založeného na správním uvážení podle § 78 odst. 1 věta druhá s. ř. s. ustat.

Pokud jde o existenci překážek vycestování ve smyslu § 91 ZA, stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že by byl v zemi původu vystaven stíhání za svou žádost o azyl v České republice. Stěžovatel však podle zjištění Nejvyššího správního soudu takové tvrzení vůbec neuvedl ve správním řízení. V rámci pohovoru k důvodům žádosti o udělení azylu pouze prohlásil, že se pro případ návratu do Moldavska obává situace, která tam panuje, avšak o které podle svých slov nic neví, a o svou budoucnost, zvláště pokud by se informace, které uvedl ve správním řízení, dostaly k státním orgánům. Jak správně dovodil žalovaný i krajský soud, taková tvrzení nelze podřadit pod překážky vycestování ve smyslu § 91 ZA. Jestliže stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, resp. specifikoval důvod svých obav z návratu do vlasti nad rámec svých předchozích tvrzení, nemohl Nejvyšší správní soud k takové námitce přihlédnout (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

Z uvedeného Nejvyšší správní soud dovodil, že jak žalovaný, tak Městský soud v Praze, správně posoudili právní otázku, zda skutková zjištění učiněná ve správním řízení lze subsumovat pod jeden z důvodů pro udělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 ZA a zda v případě stěžovatele existují překážky vycestování ve smyslu § 91 ZA. Žalovaný ani Městský soud v Praze tak nepochybili, jestliže v případě stěžovatele neshledali důvod pro udělení azylu a existenci překážek vycestování podle uvedených ustanovení. Nejvyšší správní soud tedy nezjistil naplnění uplatněného důvodu kasační stížnosti, tedy nezákonnost rozhodnutí soudu spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem, a proto kasační stížnost dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k dikci ust. § 78b odst. 1 ZA, podle něhož se cizinci, který předloží doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku, udělí na žádost vízum za účelem strpění pobytu, nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 4. května 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu